

Ion Hangiu: PRESA ROMÂNEASCĂ DE LA ÎNCEPUTURI PÎNĂ ÎN PREZENT

Dicționar cronologic 1790-2007

ISBN 978-973-711-163-0

Recenzie de Octavian Ciupitu.

La Editura Comunicare.ro din București, aparținând Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative, a apărut în anul 2008, sub redacția lui Lucian Pricop, monumentală lucrare în patru volume a lui Ion Hangiu cu numele de mai sus. Monumentală este puțin spus, deoarece cele patru volume însumează în total nu mai puțin de 3.286 de pagini! De aceea, consider pe bună dreptate că această lucrare de referință a istoriei presei românești este, așa cum este ea prezentată pe coperta a patra a volumului întâi, "cea mai vastă întreprindere de radiografiere a presei românești". Tot din prezentările redacției etalate pe această copertă aflăm și că această lucrare este "o sinteză remarcabilă de informații tezaurizate de Ion Hangiu într-o existență culturală exemplară – peste cinci decenii de activitate închinată școlii și presei românești".

De remarcat este faptul că autorul s-a ocupat în această lucrare atât de presa din România, cât și de cea din exil. În prezentarea de pe coperta a patra a volumului al patrulea se afirmă astfel că "publicarea *Dicționarului cronologic al Presei românești...*, consacrat istoriei scrisului gazetăresc din țară și din exil, de la finele secolului al XVIII-lea pînă în zilele noastre, este un eveniment important nu numai pentru breasla jurnaliștilor, dar și pentru cercul tot mai larg al cititorilor interesați de trecutul românesc". În plus, în prefața la volumul I, datată la 10 iunie 2008, autorul spune următoarele: "Dacă în publicațiile din România se interzicea orice referire la *Prut, Basarabia, Regele Mihai*, aflat în exil, publicațiile exilului românesc de după al Doilea Război Mondial prezintă adevărata realitate a vieții românilor de pretutindeni". Materialul acestui dicționar cronologic al presei românești este împărțit în patru volume. Volumul I cuprinde perioada de la 18 februarie 1790 la decembrie 1916. Volumul II cuprinde perioada de la 3 ianuarie 1917 la decembrie 1944. Volumul III cuprinde perioada de la 1 ianuarie 1945 la 21 decembrie 1989. În final, volumul IV cuprinde perioada de la 22 decembrie 1989 la 8 decembrie 2007.

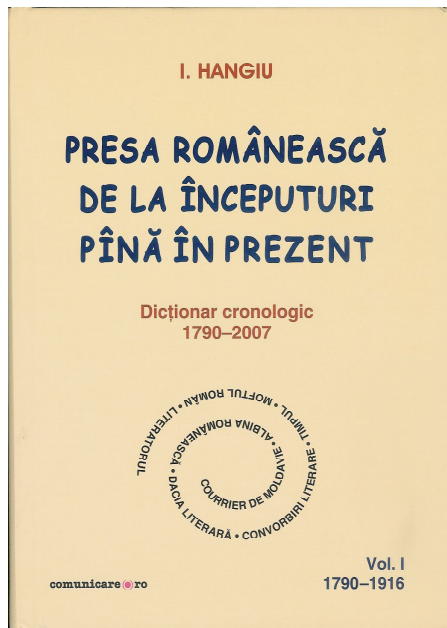
Aceste patru volume încheie o activitate de cercetare depusă de Ion Hangiu timp de aproape șase decenii.

Un prim raport al rezultatelor cercetării sale a fost prezentat în anul 1956 sub titlul *De la țiparnița lui Macarie la Combinatul poligrafic Casa Scînteii*. Aflăm din prefața volumului I că această lucrare a fost tipărită în 10.000 de exemplare, dar a fost apoi interzisă să fie difuzată de către cenzura comunistă din România de atunci, fiind apoi trimeasă la topit. Autorul era atunci în vârstă de aproximativ 32 de ani.

În 1968, la vârsta de 44 de ani, Ion Hangiu a publicat raportul în două volume *Presa literară românească - Articole program de ziare și reviste (1789-1948)*, cu o *Introducere* de I. Micu. Această antologie a fost difuzată cu două pagini înlocuite de către cenzura comunistă de atunci din România.

În 1987, la vârsta de 63 de ani, Ion Hangiu a trimis spre publicare raportul *Dicționar al presei românești*, care a fost mai întâi supus unui control ideologic efectuat de către aceeași cenzură comunistă. Cu această ocazie a fost eliminate din cuprins peste 20 de publicații socotite a fi de dreapta, după care lucrarea a putut fi publicată. În ediția a doua din 1996 și a treia din 2004 au fost însă incluse și aceste publicații cenzurate în 1987.

În anul 2006, la vârsta de 82 de ani, același autor a publicat *Panorama presei românești contemporane*.

Coperta volumului I, perioada 1790-1916.

© Comunicare.ro

Mai apoi, Ion Hangiu a completat cele două volume ale antologiei din 1968, a elaborat un volum consacrat presei din România și din exil din perioada 1945-1989, amplificând, totodată, volumul din 2006. Rezultatul este dicționarul cronologic de față, care cuprinde perioada 1790-2007, publicat în 2008. În acel an, autorul avea vârsta respectabilă de 84 de ani!

Sunt trecute în revistă în total 1.029 de publicații. Fiecare publicație are ca elemente de identificare numărul de ordine cronologică, titlul și subtitlul publicației cu facsimil al frontispiciului și transcriere, precum și data de apariție a primului număr.

Volumul I, cu 896 de pagini, care cuprinde perioada 1790-1916, este compus din Prefață, Notă la prima ediție (1968), Începuturile presei periodice românești – Primele încercări – Foi volante (înștiințări, manifeste) (1789-1828), Abrevieri, Anexe bibliografice, Bibliografie generală, Bibliografie suplimentară, Ziare și reviste (unde se enumeră 247 de publicații), Addenda, și Indice. La Anexe bibliografice, printre Corespondenți (din țară și străinătate) menționați abreviat în corpul *Dicționarului*, găsim mențunea: S.C. – *Silvia Constantinescu (informații, carte și revista Curierul românesc, Suedia)*, iar la Bibliografie suplimentară, Titluri de cărți referitoare la scriitorii și publicații din exil, 2. Extrase (din) Eva Behring, *Scriitorii români din exil, 1945-1989*, 2001, este notat: *Silvia Constantinescu, Exil – Oameni și idei*, București, 1995. Primul periodic apărut pe teritoriile românești, înregistrat la numărul 1 în acest *Dicționar*, a fost *Courier de Moldavie*, la 18 februarie 1790, săptămânal tipărit la Iași cu litere latine în limba franceză din ordinul împărătesei Ecaterina a II-a a Rusiei de către ofițeri ruși cantonați iarna în capitala Moldovei, cu teasc tipografic adus din Rusia și litere latine aduse din Polonia, într-un tiraj de cel mult 350 de exemplare pentru ofițerii și câțiva boieri care cunoșteau limba franceză. La numărul 2 din acest *Dicționar* aflăm

publicația *CURIERUL ROMÂNESC*, care este primul periodic în limba română, tipărit însă cu litere chirilice, apărut la 8 aprilie 1829 la București, adică la peste 39 de ani după *Courier de Moldavie*. Autorul articolelor și, poate, tipograful primului periodic în limba română este considerat a fi Ion Heliade Rădulescu. Această publicație a existat, cu unele întreruperi, din 8 aprilie 1829 până la 19 aprilie 1848 și de la 29 noiembrie până la 13 decembrie 1859. Primul număr începe cu articolul *Istoria pe scurt a gazetei*, în care stă scrisă următoarea motivare a inițierii publicației respective: "Pentru noi trebuie să mărturisim românilor, ca să nu ni se pară așa cu greu că rușine trebuie să ne fie că abia acum ne-am deșteptat și am simțit lipsa ei (a unei astfel de publicații, n.a.). Dar vremea de îndreptare la cei ce cu dinadinsul voiesc a începe odată nu este trecută..."

Destul este să vedem aceasta și să începem încai cei ce zicem că sîntem floarea neamului a ne fi rușine să fim mai jos decît pleava celorlalte neamuri." Este surprinzător să constatăm că motivarea la inițierea publicației noastre *CURIERUL ROMÂNESC* în exil la Göteborg, în Suedia, în mai 1980, reia aceeași temă principală: să arătăm că românii sunt și că nu sunt mai prejos. Menționez în treacăt că primul cotidian a fost ROMÂNIA, trecut în acest *Dicționar* la numărul 10, publicat la București de la 20 decembrie 1837 la 31 decembrie 1838. Existând într-o perioadă de trecere de la scrierea cu litere chirilice la litere latine, vedem aici un amestec între acestea, chiar și în titlul publicației, care era ortografiat POMANIA (!).

Volumul II, numărând 814 pagini, cuprinde perioada 1917-1944 și se compune din Notă Introductivă, Ziare și reviste (unde sunt înșirate 251 de periodice), Addenda și Indice. În această perioadă are loc constituirea statului român național unitar, suveran și independent pe teritoriile daco-gețice din antichitate, iar presa românească interbelică se împarte în publicații de stînga, influențate de mișcarea comunistă bolșevică, și publicații de dreapta, la care se adaugă cele influențate de ideologia fascistă italiană, sau de cea național-socialistă germană.

Volumul al III-lea, dezvoltat pe 714 pagini, cuprinde perioada 1945-1989 și se compune din Notă introductivă, Ziare și reviste (aici sunt prezentate 221 de publicații), Addenda și Indice. La numărul 681 găsim publicația noastră, *CURIERUL ROMÂNESC*.

Volumul IV, având 862 de pagini, cuprinde perioada 1989-2007 și are în cuprins Cuvînt înainte, Presa postdecembristă sub semnul neașezării, de Ion Cristoiu, Introducere la prima ediție (2006), Notă la ediția I (2006), Ziare și reviste (310 publicații), Addenda și Indice. În Addenda, în partea I, Documente ale exilului românesc, se află prezentarea *Doi români în Exil*: Silvia Constantinescu, editor responsabil din 1980 al publicației noastre, *CURIERUL ROMÂNESC*, și culegerea sa de interviuri intitulată *Exil – Oameni și idei* (1995), urmată de Dinu Zamfirescu, președinte al Institutului Național pentru Memoria Exilului Românesc (2003).

Această operă monumentală a lui Ion Hangiu, prin prezentarea întregului spectru politic, social, cultural și religios al presei românești din toate timpurile și de pretutindeni, reprezintă o întoarcere la metoda științifică în domeniul istoriografiei presei românești, eliberată de constrîngerile regimurilor politice și întemeiată pe probitate intelectuală. □